

årene skiftende indhold og begrænsninger. Men personerne er ikke overset. Særlige studier af Göran Blomqvist og Liselotte Fogelberg er viet den musikalske familie Wenster, hvoraf to medlemmer, Christian og hans søn Emanuel, var kapelmestre i 3/4 århundrede fra 1781 til 1856. Også de øvrige ledere omtales i en række kortere kapitler, skrevet af Helen Widmark, Gudmund Smith, Hanna Nilsson, Søren Nielzén og Erik Wallrup, foruden redaktøren og Göran Blomqvist. Folke Bohlin skriver gribende om „En man som inte blev director musices“, nemlig Otto Lindblad, den flittige og begavede musiker, hvis ulykke det var, at kapelmesterstolen tilfældigvis ikke blev ledig, mens han boede og arbejdede i Lund.

Musikerne må nøjes med lidt mindre plads, men beskrivelsen af deres vilkår – ofte omtalt i andre sammenhænge – får dog et eget hovedafsnit, „Kapellisterna“. Lars-Göran Harryson samler sig om rekruttering og musikstipendier i midten af det 18. århundrede og viser, hvor tæt en sammenhæng der bestod mellem de akademiske studier og musikuddannelsen i Lund. Han har desuden undersøgt – så vidt muligt – stipendiaternes skæbne efter studietiden, men kan trods alt ikke bevise sin formodning om, at et flertal blev musiklivets spydspidser, dér hvor de siden kom hen. Gudmund Smith tager samme tråd op i en enquete lidt senere, hvori en del ældre musikere med en fortid i Lund svarer på, hvad byens musikliv har betydet for dem. Hvis Lars-Göran Harryson skulle være skuffet over kvantiteten, er der her trøst at hente i kvaliteten af virksomheden. Göran Blomqvist skriver om de kvindelige musikere, der først fra slutningen af det 19. århundrede kunne optages i kapellet, og afsnittet rundes af med nogle små, mere personlige bidrag. Hans Åstrand mindes, hvordan nogle danske flygtninge under 2. verdenskrig satte deres præg på musikudøvelsen, og Gudmund Smith tegner et smukt billede af mæcenerne Efraim og Gertrud Liljeqvist, der testamenterede deres efterladte formue til en fond til gavn for kapellets virksomhed.

Kapellets tilholdssted fra 1883, *Palaestra et Odeum* (der tillige rummede en gymnastiksal), tildeles et særligt afsnit. Bygningen brændte i 1980. Folke Bohlin og Johan Åkesson kan levere øjenvidneberetninger om katastrofen, men forinden har Hjördis Kristenson beskrevet arkitekturen i *Kapellsalen Odeum* og Ossian Lindberg salens dekorationer samt restaureringen af dem, der blev afsluttet for få år siden.

I det sidste afsnit, „Instrumentkdenoder“, omtaler Stefan Nylander og Benjamin Vogel nogle af institutionens sjældne, gamle instrumenter, der er bevaret, og som nu befinder sig i kapellets samlinger i Stockholm og Lund.

Et nydeligt jubilæumsskrift, et veldokumenteret historisk arbejde, der samtidig sprudler af feststemning.

Carsten E. Hatting

Ernst Verwohlt (ed.): *Musik i Roskilde – fra jødeharpe til festival. Historisk årbog for Roskilde amt 1996/97*. Historisk Samfund for Roskilde amt, Roskilde 1997. 127 s., ill., ISBN 97-9852-76-0-6, ISSN 0105-6328, kr. 125.

I de lokalhistoriske årbøger har man fra tid til anden kunnet finde artikler om musik og musikliv. Man må således gå til *Historiske Meddelelser om København*, hvis man vil læse de grundlæggende skildringer af f.eks. hovedstadens stadsmusikantembede (Villads Christensen 1915-16), af orgler og organister i tre af byens hovedkirker (Niels Friis 1946, 1949-52) eller af Pietro Mingottis berømte operaopførelser midt i 1700-tallet (Otto Mackeprang 1949). Også i provinsens amthistoriske årbøger kan man finde stofmættede fremstillinger af lokalt musikliv som f.eks. Otto von Spreckelsens gennemgang af stadsmusikanter og organister i Viborg (*Fra Viborg Amt* 1937), Torkil Baumgartens artikel om Kronprindsens Klub i Århus (*Århus Stifts Aarbøger* 1913, 1914) eller Troels Dahlerups skildring af Helsingør latinskole i 17. århundrede (*Frederiksborg Amts Årbog* 1964). Mange andre artikler har bragt værdifulde, erindringsprægede jubilæumsskildringer af kor, orkestre, musikforeninger m.m.

Historisk årbog for Roskilde amt 1996/97 er et temanummer med titlen *Musik i Roskilde – fra jødeharpe til festival*. Temaet karakteriseres af redaktøren Ernst Verwohlt som „en ny indgangsvinkel til at fortælle byens historie“ (s. 123), og det er jo sandt, selv om nummeret repræsenterer punktnedslag uden ambitioner om at give et samlet billede af musiklivet i Roskilde.

Blandt de ni artikler er der kun to om perioden før 1. Verdenskrig. Museumsinspektør Michael Andersen præsenterer middelalderlige musikinstrumenter fra Roskildes undergrund. Det drejer sig om fem benfløjter og fire mundharper, som dog kun – uden at forfatteren forklarer hvordan – kan dateres inden for „den brede

ramme, der udgøres af begrebet middelalder“ (s. 8). Musikkforskerne Carsten E. Hatting og Claus Røllum-Larsen behandler Weysses glæde ved at besøge Roskilde og gengiver bl.a. to hidtil utrykte breve og en tegning fra en af komponistens unge logerende, Johan Jacob Buntzen. Resten af årbogen vedrører det 20. århundrede. Sognepræst Martin Corfix beretter informativt om „Regimentsmusikken i Roskilde 1913-1932“. Musikkforskeren Niels Bo Foltmann skildrer forholdet mellem Roskilde-organisten Emilius Bangert og Carl Nielsen med specielt henblik på samarbejdet om *Commotio*, som Bangert opførte i Århus den 14. august 1931 kort før komponistens død. I de sidste fem artikler skildrer involverede personer nogle institutioner, der har haft betydning for det lokale musikmiljø: Overlærer Povl Nielsen beretter om jazz-orkestre og jazzklubber i Roskilde, siden Aksel Schiøtz som ung adjunkt i 1933 opførte jazz-oratoriet *De 24 Timer* ved Katedralskolens julebal (Schiøtz var i 1933 ligeledes medstifter af „Roskilde Jazzklub“). Lektor Hans-Christian Eisen beretter om Arbejdernes Fællesorganisations musikkorps, der eksisterede 1947-57, indtil det – ikke uden Forretningsudvalgets protester – gradvis overgik til at blive Hjemmeværnets orkester. Dr. ing. Klaus Singer giver en ganske kort beskrivelse af nutidens rammer for „Roskilde og Omegns Musikforening“, idet han henviser til, at foreningens historie 1967-92 allerede er skildret i foreningens 25-års jubilæumsskrift. Musikkoleleder Finn Holsting beretter humoristisk og selvironisk om Roskilde kommunale Musikkole, fra hans selv i 1957 begyndte som vikar i folkeskolen, over etableringen af den frivillige musikundervisning i 1963, og til musikkolen i 1991 etableredes som selvstændig institution.

Endelig har festivalkoordinator Leif Skov givet et signalement af Roskilde Festivalen og dens udvikling gennem 27 år. Det er årbogens næststørste artikel (kun overgået af Corfix' om regimentsmusikken) og har samtidig karakter af et partsindlæg. Blandt de mange spredte, men nyttige oplysninger om økonomi, organisation, musikere, publikum m.m. finder man en stærk selvbevidsthed, der ikke skjuler sin begejstring for festivalens nuværende form (det er „den førende aktuelle og fremadrettede festival i verden for den rytmiske musik“ (s. 107), man satser kun på kvalitet, og festivalen er en „guldfugl – frisk og til stadighed kampklar“). Artiklen slutter da også i en polemik vendt mod lokalpolitikere, som i følge forfatteren ikke prioriterer

„kulturelle visioner“ og som svigter borgere „uden stemmeret, penge og pressionsmuligheder“. Sådan taler en mand, der har bevaret ungdomsoprørets ideologi samtidig med, at hans festival har givet „langt over 100 millioner kroner“ til socialt og kulturelt arbejde i kommunen.

Nummeret skal roses for sine mange gode billeder. Nogle af artiklerne har desuden gode kilde- og litteraturfortegnelser.

Den foreliggende amtshistoriske årbog er mig bekendt den første af sin art herhjemme, der har gjort musikken i en købstad til tema for et nummer. Artiklerne udgør en broget buket, der strækker sig over hele spektret fra erindringer til egentlig musikkforskning, og det skal ikke beklages. Tværtimod kunne man ønske, at andre årbøger ville tage ideen op – for købstadernes musikliv er alt for lidt udforsket her i landet. I udlandet er der nærmest mode i lokal musikhistorie i disse år, fordi man har indset, at den traditionelle skelnen mellem musiklivets „centre“ og dets „periferi“ afspejler en forældet historieopfattelse.

Jens Henrik Koudal

RISM. Serie A/II (4): *Musikhandschriften nach 1600*. K.G. Sauer Verlag, München-New Providence-London-Paris 1996-97. Cd-rom med manual, 151 s., ill., noder, ISBN 3-598-40355-0, DM 1680.

Med denne cd-rom publiceres en registrering af mere end 200.000 musikværker fra perioden 1600 til ca. 1850. Udgaven et herligt hjælpemiddel for alle, der beskæftiger sig med musik fra det 17. til 19. århundrede.

RISM (*Répertoire International des Sources Musicales*) er som bekendt den internationale registrering af trykte og håndskrevne kilder til musik. Arbejdet, der har stået på siden 1960'erne, har i dag sin centralredaktion placeret ved Stads- og Universitetsbiblioteket i Frankfurt am Main under faglig ledelse af dr. Klaus Keil. Centralredaktionen koordinerer det registreringsarbejde, der foregår på nationalt plan i en lang række lande. Herhjemme varetager Det Kongelige Bibliotek i skikkelse af Klaus Møllerhøj arbejdet. (Møllerhøj har også venligst stillet sig til rådighed for spørgsmål i forbindelse med denne anmeldelse).

Den foreliggende cd-rom repræsenterer RISM serie A/II, dvs. registreringen af musikhåndskrifter (noder, ikke tabulaturer). Nærmere bestemt